

Asia

Euroopan vakausmekanismin (EVM) vuoden 2016 vuosikertomus ja tilintarkastuslautakunnan kertomus ja Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) vuoden 2016 tilinpäätös, johdon kertomus ja tilintarkastajan kertomus

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on lausunnoissaan valtiovarainvaliokunnalle (TrVL 5/2012 vp – HE 34/2012 vp) ja suurelle valiokunnalle (TrVL 2/2012 vp – E 1/2012 vp) käsitellyt mm. Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) ja Euroopan vakausmekanismin (EVM) vuosikertomusten ja tilinpäätösten käsittelyä eduskunnassa. Eduskunnan tarkastusvaliokunta on mietinnössään (TrVM 2/2013 vp) pitänyt tarpeellisenä, että eduskunta saa käsiteltäväkseen EVM:n vuosikertomuksen sekä EVM:n tilintarkastuslautakunnan vuotuisen kertomuksen mahdollisimman pian niiden julkistamisen jälkeen. Valiokunta on pitänyt tarpeellisenä vastaavan menettelyn soveltamista myös ERVV:n osalta.

EVM:n hallintoneuvoston vuosikokous hyväksyi 15.6.2017 EVM:n vuosikertomuksen tilinpäätöksineen varainhoitovuodelta 2016. Lisäksi ERVV:n yhtiökokous hyväksyi 28.6.2017 ERVV:n tilinpäätöksen, johdon kertomuksen ja tilintarkastajan kertomuksen varainhoitovuodelta 2016.

Suomen kanta

Suomella ei ole huomautettavaa EVM:n vuosikertomuksen osalta. Asiakirja on laadittu ammattimaisesti ja sen sisältämä tilinpäätös EVM-sopimuksen ja EU-lainsäädännön mukaisesti. Lisäksi sekä ulkoiset tilintarkastajat että EVM:n tilintarkastuslautakunta arvioivat EVM:n tilinpäätöksen olevan todenmukainen. Vastaavasti myöskään ERVV:n vuosikertomuksen osalta ei Suomella ole huomautettavaa.

Pääasiallinen sisältö

Tausta

Maailmantalouden kasvu on nopeutumassa, mutta kasvunäkymien vahvistumiseen liittyy yhä epävarmuutta. Yhdysvaltojen talouden kasvu jatkuu laaja-alaisena, mutta myönteisiä kasvunäkymiä varjostaa poliittinen epävarmuus. Talous on lähellä täystyöllisyyttä, ja inflaation kiihtyminen on jo johtanut rahapolitiikan kiristymiseen. Kiinan hiljalleen hidastuva kasvuvauhti kertoo sekä rakennusbuumin vaimenemisesta että

tuotantokustannusten nousua rannikon teollisuuskaupungeissa. Talouden siirtyminen vientivetoisesta kasvusta kotimaiseen kysyntään painottuvaan suuntaan heijastuu myös kasvunäkymiin. Korkea velkaantuneisuus varjostaa kuitenkin Kiinan talousnäkyviä.

Japanissa deflaatiokierre näyttäisi olevan takana, kun kuluttajahinnat ovat kääntyneet maltilliselle nousu-uralle. Keskuspankin kasvua tukeva politiikka on talouden elpymisen kannalta avainasemassa. Jenin heikentyminen tukee pitkään vaisuna pysytellyttä vientiä. Intian talous on vahvassa vedossa viime vuoden seteliuudistuksesta seuranneista ongelmista huolimatta. Venäjän taloudessa voidaan nähdä elpymisen merkkejä.

Maailmantalouden n. 3,5 prosentin kasvua ylläpitävät yhä kehittyvät taloudet, vaikkakin vienti kehittyneissä talouksissa on myös kohenemassa. Maailmankaupan kasvu oli v. 2016 hitainta useaan vuoteen, vaikka lähti loppuvuodesta vahvaan kasvuun. Maailmankauppa piristyy kysynnän vahvistuessa Yhdysvalloissa, euroalueella ja nousevissa talouksissa. Piristymisestä huolimatta kasvu ei yllä finanssikriisiä edeltäviin kasvulukuihin. Suomen markkinaosuuden supistuminen maailmankaupassa on pysähtynyt ja elpyy hieman.

Kansainvälisen talouden kehitystä uhkaavat poliittiset epävarmuustekijät, kuten lisääntyvän protektionismin uhka, Kiinan velkaantuneisuuteen liittyvät riskit sekä euroalueen maiden rakenneuudistusten keskeneräisyys. Korkojen normalisoituminen on alkanut Yhdysvalloissa ja saman kehityksen odotetaan jatkuvan ennustejaksolla. Sen sijaan euroalueen korot nousevat ennustejaksolla hitaasti ja jäävät lähivuosina selvästi alemmalle tasolle kuin mihin euroalueen velkakriisiä edeltävällä ajalla totuttiin.

Euroalueen kasvun kiihtymisen merkkeinä ovat muun muassa laaja-alaisesti kohentunut taloudellinen toimeliaisuus, alentunut työttömyys ja kiihtynyt inflaatio. Kasvu johtuu pitkälti kulutuksen ja investointien kasvusta, ja luottamusindikaattorit ovat korkeimmalla tasollaan vuosikymmeneen. Euroalueen työllisyystilanne on kohentunut, budjettialijäämät kaventuneet ja velkataso on laskusuunnassa. Euroalueella pitkään vallinnut matalan koron rahapolitiikka on tukenut kasvua ja kysyntää. Inflaatio on vahvistunut alkuvuodesta 2017 edellisvuoden alhaisen öljyn hinnan tuoman pohjavaikutuksen myötä, mutta pohjainflaatio on edelleen pysynyt hitaana. Inflaation odotetaan kuitenkin jatkavan nousua talouden elpymisen ja myönteisen työllisyyskehityksen seurauksena.

Euroopan keskuspankki jatkaa edelleen elvyttävää rahapolitiikkaa ja sen tasetta kasvatetaan ainakin vuoden 2017 loppuun asti osto-ohjelmien kautta. Yhdysvaltojen keskuspankin odotetaan aloittavan syksyllä taseensa pienentämisen pidättäytymällä osto-ohjelmassa ostettujen arvopapereiden takaisinmaksetun pääoman uudelleensijoittamisesta, mikä voi aiheuttaa epävarmuutta rahoitusmarkkinoilla hinnoittelun korjausliikkeiden myötä. Rahapolitiikan eritahtisuus ja keskuspankkien taseiden asteittainen normalisointi tulevat todennäköisesti aiheuttamaan haasteita, samalla kun eri varallisuuserien arvostustasot ovat korkealla. Yhdysvalloissa erityisesti osakekurssit ovat korkealla tasolla ja Euroopassa valtioiden velkakirjojen korot edelleen poikkeuksellisen alhaisia, mutta vuoden alkupuolella euromaiden velkakirjojen korkoerot ovat kaventuneet suhteessa Saksan joukkolainoihin.

Rahoitusmarkkinoiden keskeiset vakausuhkat kohdistuvat riskilisien uudelleenhinnoitteluun, pankkien ja vakuutusyhtiöiden taseiden sitkeisiin heikkouksiin sekä velkakestävyysaasteisiin niin julkisella sektorilla kuin myös yrityksissä ja kotitalouksissa, etenkin korkotason noustessa. Euroalueen pankkisektoriin kohdistuu edelleen huolia, erityisesti järjestämättömien luottojen suhteen. Euroalueen pankkien järjestämättömien luottojen määrä on arviolta noin 900 mrd. euroa ja viime aikojen

positiivisesta kehityksestä huolimatta eräiden maiden pankkisektoreilla on edelleen epävakauksia.

Italian pankkisektorin tilannetta ovat vaivanneet rakenteelliset ja sykliset ongelmat jo vuosikautia. Pankkien kannattavuus on heikko ja pääoman tuotto EU:n alhaisimmalla tasolla. Myös alhainen korkoympäristö ja korkeat toimintakustannukset ovat nakertaneet pankkien korkokatetta. Järjestämättömien lainojen määrän arvioidaan olevan noin 21 % maan BKT:sta. Useita pieniä pankkeja on jouduttu uudelleenjärjestelemään viime vuosien aikana, mutta myös suurempien pankkien vakavaraisuuteen ja kannattavuuteen kohdistuu edelleen huolia. Italian erityispiirteitä ovat valtion, pankkien ja kotitalouksien yhteenkietoutuneisuus, sekä toisaalta tehoton konkurssilainsäädäntö ja oikeusjärjestelmä, jotka vaikeuttavat tehokkaan ratkaisun löytymistä järjestämättömien lainojen ongelmaan.

Portugalin tilanteeseen kohdistuvat huolet ovat alkuvuoden aikana siirtyneet taka-alalle talouskasvun vahvistuessa ja työttömyyden laskiessa. Talouden rakenteiden perusteissa on kuitenkin edelleen puutteita ja pankkien vakavaraisuuteen kohdistuu huolia. Portugali on joutunut viimeisten kolmen vuoden aikana käyttämään merkittäviä summia pankkien pelastamiseksi ja niiden myynti on osoittautunut monimutkaiseksi ja kalliiksi. Kokonaisuudessaan portugalilaisten pankkien shokinsietokyky on edelleen suhteellisen heikko. Sekä Italian että Portugalin alttiutta shokeille korostavat molempien maiden korkea julkisen velan taso sekä hidas eteneminen tarpeellisissa rakenteellisissa uudistuksissa.

Britannian ja Euroopan unionin väliset neuvottelut käynnistyivät vuosi neuvoa-antavan kansanäänestyksen jälkeen. Britannian konkreettisista tavoitteista tiedetään edelleen vähän. Syksyllä on edessä vaikea vaihe, kun edistystä on määrä arvioida lokakuun Eurooppa-neuvostossa. Tulokset ovat toistaiseksi olleet vähäisiä eikä tällä hetkellä näytä varmalta, että lokakuussa pystytään toteamaan edistymisen riittäväksi seuraavaan vaiheeseen siirtymiseksi. Neuvotteluiden aiheuttama epävarmuus voi heikentää luottamusta talouskehitykseen ja heikentää investointinäkymiä, etenkin Britanniassa. Britannian talouden kasvuvauhdin ennustetaankin lähivuosina hieman hidastuvan ja vuoden 2017 ensimmäinen neljännes oli odotuksia heikompi.

Kreikka

Kreikan nykyisen päähallituspuolue Syrizan noustua valtaan alkuvuonna 2015, puolueen ministereiden kokemattomuus kansainvälisestä ja EU-politiikasta johti Kreikan ajautumiseen kassakriisiin keuhällä 2015. Kreikan hallituksen haluttomuus sitoutua rahoitustukiohjelmien ehtoihin johti lopulta heinäkuussa 2015 vaikeisiin neuvotteluihin, joissa keskusteltiin myös Kreikan edellytyksistä pysyä euroalueen jäsenenä. Kreikka jätti kesällä 2015 hoitamatta erääntyneitä maksujaan IMF:lle. Siitä tuli ensimmäinen ns. kehittynyt teollisuusmaa, jolla oli maksurästejä IMF:lle ja joka ei ollut kunnioittanut sen etuoikeutetun velkojan asemaa.

Neuvottelujen tuloksena Kreikalle päätettiin 20.8.2015 myöntää kolmas rahoitustukiohjelma EVM:sta. Ohjelma päättyy elokuussa 2018 ja sen enimmäiskoko on 86 mrd. euroa. Tähän mennessä ohjelmasta on maksettu rahoitustukea 39,4 mrd. euroa. Ohjelman toinen väliarvio ja sen mahdollistama yhteensä 8,5 mrd. euron lainaerä hyväksyttiin lopullisesti 7.7.2017. Kreikan ohjelma on ainoa käynnissä oleva rahoitustukiohjelma EVM:stä.

Kreikassa jouduttiin kesäkuun lopussa 2015 ottamaan käyttöön pääomaliikkeiden rajoitukset ja pankit jouduttiin sulkemaan kolmeksi viikoksi, jotta kuukausia jatkunut talletuspako pankeista saatiin hallintaan. Ohjelmassa maksetusta rahoituksesta 5,4 mrd. euroa kohdennettiin pankkien pääomitukseen. Helmikuussa 2017 Kreikka maksoi kuitenkin takaisin 2 mrd. euroa pankkien pääomitukseen käytettyjä varoja. Pääomaliikkeiden rajoitukset ovat pääosin edelleen voimassa, mutta Kreikka on yhdessä instituutioiden kanssa laatinut tiekartan pääomarajoituksista luopumiselle. Sen toteuttaminen edellyttää kuitenkin luottamuksen palautumista pankkeihin ja yleisen taloustilanteen vakautumista. Pankkien vakavaraisuus ja näkymät hieman ovat kohentuneet, mutta järjestämättömien luottojen määrä on edelleen korkea.

Ohjelman toteuttaminen on pääosin raiteillaan, vaikka väliarvioita on valmistunut toivottua vähemmän. Se on kuitenkin merkinnyt yksittäisessä väliarviossa edellytettujen toimien määrällistä ja laadullista lisääntymistä, ja siten myös väliarvion mahdollistaman lainaerän kasvamista. Lainaerillä on pääasiassa katettu Kreikan ulkoisia rahoitustarpeita ja purettu myös sisäisiä maksurästejä. Väliarvioiden viivästyminen ja merkittävien rakenteellisten uudistusten poliittinen arkaluontoisuus on merkinnyt kuitenkin talouskehitykseen kohdistuvan epävarmuuden ajoittaista lisääntymistä, mikä on hidastanut luottamuksen kohentumista ja investointien toipumista. Heinäkuussa 2017 Kreikka onnistui kuitenkin toisen väliarvion valmistumisen jälkeen palaamaan menestyksekkäästi rahoitusmarkkinoille, ensimmäisen kerran vuoden 2014 jälkeen.

Kreikan julkinen talous on tasapainottunut ennakoitua nopeammin ja vuonna 2016 Kreikan ohjelman määritelmän mukainen perusjäämä oli 4,2 %/BKT ylijäämäinen, kun ohjelmassa asetettu tavoite oli 0,5 %/BKT. Julkisen talouden tasapainottuminen vähentää tarvetta ulkopuoliselle rahoitustuelle tulevaisuudessa, mutta julkisen talouden tasapainon ylläpitäminen edellyttää Kreikalta vastuullista talouspolitiikkaa ja myös talouskasvun käynnistymistä ennusteiden mukaisesti.

EVM:n vuosikertomus ja tilintarkastuslautakunnan kertomus

EVM:sta oli tilikaudella 2016 käynnissä kaksi rahoitustukiohjelmaa (Kypros ja Kreikan 3. ohjelma), mutta Kyproksen maaliskuussa 2016 päättyneestä ohjelmassa ei maksettu rahoitustukea enää vuonna 2016. Kreikan ohjelmasta maksettiin ensimmäisen väliarvion mahdollistama 10,3 mrd. euron lainaerä kahdessa erillisessä maksuerässä. Espanja maksoi saamaansa rahoitustukea etuajassa takaisin 1,0 mrd. euroa. Tilikauden lopussa 31.12.2016 EVM:n maksamaa rahoitustukea oli Espanjan, Kyproksen ja Kreikan 3. ohjelmassa yhteensä 72,7 mrd. euroa.

EVM teki tilikaudella 2016 voittoa yhteensä 569 miljoonaa euroa. Hallintoneuvoston tekemän päätöksen mukaisesti voitto siirretään vararahastoon. EVM:n tuotot koostuivat pääasiassa rahoitustukilainojen korkotuotoista. EVM:n suurimman kuluerän muodostivat korkokulut. Henkilöstökulut olivat noin 27,3 miljoonaa euroa. EVM:n sijoitusportfolion käyvän arvon muutos tilikaudella oli +55,5 miljoonaa euroa. Sijoitusportfolion käyvän arvon muutokset eivät ole tulosvaikutteisia, vaan ne kirjataan suoraan taseeseen käyvän arvon rahaston muutoksena. Käyvän arvon rahasto oli tilikauden päättyessä arvoltaan 183,2 miljoonaa euroa. EVM:n oma pääoma oli tilikauden 2016 lopussa 707,0 miljardia euroa, josta valtaosan muodostaa vaadittaessa maksettava pääoma. Vieraan pääoman ehtoisia eräiä oli yhteensä 86,1 miljardia euroa.

Tilintarkastuslautakunta toteaa kertomuksessaan, ettei näe syitä, joiden vuoksi hallintoneuvosto ei voisi hyväksyä tilinpäätöstä.

Ulkoinen tilintarkastaja toteaa kertomuksessaan, että se on saanut tilintarkastusta varten riittävät tiedot EVM:n taloudellisesta asemasta. Tilintarkastajan mukaan tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EVM:n taloudellisesta tilasta ja että tilinpäätös on laadittu EU:n tilintarkastusdirektiivien mukaisesti.

ERVV:n tilinpäätös, johdon kertomus ja tilintarkastuskertomus

ERVV teki tilikaudella 2016 voittoa yhteensä 103,1 miljoonaa euroa. ERVV:n toiminnan tuotot olivat 130,7 miljoonaa euroa ja toimintakustannukset 27,6 miljoonaa euroa. ERVV:n arvopaperiportfolion arvo laski 45,0 miljoonaa euroa. Arvopaperiportfolion arvonnousut tai -laskut eivät ole realisoituja, eivätkä siksi sisälly ERVV:n taloudelliseen tulokseen. ERVV:n yhtiökokous päätti kokouksessaan 28.6.2017 siirtää vuoden 2016 voiton tuleville tilikausille.

ERVV:n tase supistui hieman 188,2 miljardiin euroon vuonna 2016 (188,4 miljardia euroa vuonna 2015). Tasetta kasvattivat Kreikalle myönnettyjen lainojen korkojen pääomittaminen 1,3 mrd. eurolla, mutta tasetta supistivat arvopaperiportfolion supistaminen 2,3 mrd. eurolla. ERVV:n toiminta koostui vuonna 2016 pääasiassa velkakirjojen liikkeeseenlaskuista. ERVV:stä ei myönnetä enää uusia rahoitustukiohjelmiä.

Ulkoinen tilintarkastaja toteaa kertomuksessaan, että se on saanut tilintarkastusta varten riittävät tiedot. Tilintarkastajan mukaan tilinpäätös antaa oikean kuvan ERVV:n taloudellisesta tilasta ja että tilinpäätös on laadittu EU:n tilintarkastusdirektiivien mukaisesti.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

EVM:n perustamista koskevan sopimuksen 30 artikla ja EVM:n ohjesäännön 24 artikla

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

-

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Tässä kirjelmässä kuvattu asiakirjakokonaisuus on luonteeltaan aiempaa toimintaa kuvaava eikä Suomelle aiheudu sen hyväksymisestä taloudellisia vaikutuksia. EVM ja ERVV ovat kuitenkin valtiontaloudellisesti merkittäviä Suomelle. Suomen

valtiontalouden näkökulmasta riskit liittyvät lähinnä ERVV:n varainhankinnalle myönnettyihin takauksiin ja EVM:n vaadittaessa maksettavaan pääomaan ja jo maksettuun pääomaan.

ERVV:n helmikuussa 2012 hyväksytyn varainhankintaohjelman 241 mrd. euron määrästä oli kesäkuun 2017 lopun tilanteen mukaan käytössä noin 204 mrd. euroa Kreikan, Portugalin ja Irlannin sopeutusohjelmien rahoitusta varten. Suomen laskennallinen takausvastuu käytössä olevasta määrästä oli kesäkuussa ERVV:n velkakirjakannan pääomat, korot ja käytössä olevan ylitakausosuuden huomioiden noin 7,0 mrd. euroa. ERVV ei myönnä enää uusia lainoja, mutta ERVV:n varainhankintaohjelmaa kasvattavat lähivuosina Kreikan ERVV-rahoitustuen lainapääomaan ensimmäiset 10 vuotta lisättävät korot. Suomen osuus ERVV:n Kreikkaan liittyvästä riskistä on noin 2,7 mrd. euroa. Suomen Kreikka-vakuusjärjestely suojaa osaltaan Suomen valtiota riskeiltä, vakuusjärjestelyn arvo oli kesäkuun lopussa noin 0,93 mrd. euroa.

Suomi maksoi noin 1,44 mrd. euron osuutensa EVM:n maksetusta osakepääomasta lokakuussa 2012 kertaeränä. Maksettu pääomaosuus ei ole vastuusitoumus, vaan se luetaan Suomen valtion omaisuuseräksi. Suomen osuus EVM:n vaadittaessa maksettavasta pääomasta (11,14 mrd. euroa) on sitä vastoin Suomelle vastuusitoumus. EVM:n yksittäiset rahoitustukipäätökset eivät lisää suoraan Suomen vastuita, mutta ne lisäävät osaltaan EVM:n taseriskejä ja siten epäsuorasti myös Suomen valtion taloudellisia riskejä.

Euroryhmän 15.6.2017 antama julkilausuma Kreikalle tarvittaessa myönnettävien velkahelpotusten täsmennyksistä

Toukokuussa 2016 euroryhmä saavutti poliittisen yhteisymmärryksen Kreikalle tarvittaessa myönnettävistä velkaehtojen huojennuksista. Jotta Kansainvälinen valuuttarahasto IMF voisi tehdä päätöksensä osallistumisestaan Kreikan ohjelman rahoitukseen, euroryhmä antoi 15.6.2017 julkilausuman missä täsmennettiin vuonna 2016 sovittuja keskipitkän aikavälin lisähuojennuksia. Täsmennykset ovat eduskunnan vahvistaman Suomen toimintalinjan mukaisia:

1. Vastuut eivät kasva.
2. Mitoitus on rajattu.
3. Toteutus tehdään vaiheittain ja se on ehdollinen ohjelman onnistumiselle.

Euroryhmä oli jo aiemmin vahvistanut, että lainapääoman leikkaaminen on suljettu pois. Velkaehtoja voidaan huojentaa ainoastaan, jos ne ovat tarpeen Kreikan velanhoitokustannusten hillitsemiseksi. Ehtona on myös, että Kreikka toteuttaa lainaohjelman ehdot ja saavuttaa ohjelmassa sovitut perusyliäämätavoitteet. Julkilausumassa sitoudutaan myös pitäytymään ERVV:n varainhankinnalle annetun 241 mrd. takauksen puitteissa.

Euroryhmä vahvistaa toimien yksityiskohdat vielä ohjelman päättymisen yhteydessä tehtävien velkakestävyyslaskelmien pohjalta. Kysymykseen voisivat tulla ensisijaisesti laina-aikojen tai koronmaksujen rajattu pidentäminen 0-15 vuodella. Yhteisymmärrys sisältää mahdollisuuden sille, että Kreikan ensimmäisen ohjelman yhteydessä maksetut kahdenväliset lainat maksetaan osittain muille euromaille takaisin, käyttäen EVM-ohjelmasta mahdollisesti käyttämättä jääviä ohjelmavaroja.

Lisäksi sovitaan erikseen keskipitkän ja pitkän aikavälin ns. huojennusmekanismista, joka huomioi Kreikan talouskasvun. Mekanismin sisällöstä päätetään erikseen.

Velkaehtojen huojennukset on jaettu kolmeen kategoriaan: lyhyt aikaväli, keskipitkä aikaväli ja pitkä aikaväli. Keskipitkän ja pitkän aikavälin toimet toteutetaan jos ne ovat tarpeen Kreikan velkakestävyys turvaamiseksi. Lyhyen aikavälin toimien toteutus alkoi tammikuussa 2017. Nämä toimet ovat:

- ERVV-lainojen velanmaksupiikkien tasaaminen muuttamatta laina-aikaa
- ERVV:n varainhankintastrategian optimointi korkoriskin pienentämiseksi
- ERVV-lainan yhden lainaerän 1.1.2017 voimaan tulevan 2 % marginaalin poistaminen vuodelta 2017.

Vaikutukset kohdistuvat ERVV:n kassavirtaan ja tase-erien kohdentamiseen eri tilikausille. Suomi on luopunut osana vakuusjärjestelyä osuudestaan mahdollisiin ERVV:n tuottoihin. Suoria taloudellisia vaikutuksia Suomelle voi syntyä vain, jos Suomi joutuu maksamaan ERVV:lle antamansa varainhankinnan takauksen perusteella. Sovituilla lyhyen aikavälin toimilla ei ole Suomelle suoria taloudellisia vaikutuksia.

Keskipitkän (2018 mennessä) ja pitkän aikavälin (2018 jälkeen) toimet ovat ehdollisia. Euroryhmä tekee niistä tarvittaessa erikseen päätökset.

- Jos ne tulevat ajankohtaisiksi, hallitus määrittelee Suomen kannan niitä koskeviin ehdotuksiin yhteistyössä eduskunnan kanssa. Tällöin arvioidaan erityisesti vaikutuksia Suomen vastuisiin.
- Vuonna 2018 voidaan antaa lisää helpotuksia, jos sellaiset ovat tarpeen ja Kreikka on toimeenpannut ohjelman sovitusti. Jos näin käy, suurin vaikutus syntyy Suomen Pankin omistamista Kreikan velkakirjoista kertyneiden tuottojen palauttamisesta Kreikalle. Näitä tuottoja kertyy vuosien varrella Suomen Pankille noin 58,6 miljoonaa euroa.

ERVV:een ja EVM:iin liittyvät riskit ja niiden hallinta

Vakaussäilytykseen liittyvien luottoriskien luonnetta on kuvattu hallituksen esityksessä EVM:n perustamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä (HE 34/2012 vp). Vakaussäilytykseen liittyviä riskejä pyritään rajaamaan aktiivisesti mm. velkakestävyysanalyysin ja rahoitustukeen liitettävän politiikkaehdollisuuden keinoin. Suomen valtio on pyrkinyt rajaamaan rahoitustukeen liittyviä riskejään myös vakuusjärjestelyin. Suomen valtio on saanut Kreikan toisen ohjelman ja Espanjan ohjelman osalta vakuudet osallistumisosuudelleen.

Luottoriskin lisäksi EVM:n ja ERVV:n varainhankintaan ja muuhun toimintaan liittyy rahoituslaitoksille tyypillisiä vastapuoli-, markkina- ja operatiivisia riskejä. EVM:n osalta näiden riskien hallintaan liittyviä korkean tason periaatteita on kuvattu perusteellisemmin erillisessä valtioneuvoston selvityksessä (E 49/2012 vp). Vakausmekanismien riskienhallintakäytäntöjä kuvataan tarkemmin edellisvuotisessa valtioneuvoston selvityksessä (E 112/2013 vp).

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnön mukaisesti valtioneuvosto raportoi eduskunnalle myös keskeisistä eurojärjestelmään (EKP ja euroalueen kansalliset keskuspankit) liittyvistä riskeistä. Eurojärjestelmän rahapoliittisista operaatioista aiheutuvista riskeistä vastataan eurojärjestelmän sisällä pääosin yhteisesti pääoma-avaimen suhteessa. Suomen Pankin pääoma-avain on noin 1,785 prosenttia. Perinteisten

rahopolitiikan lainaoperaatioiden lisäksi eurojärjestelmällä on nykyisin käynnissä laajennettu omaisuuserien osto-ohjelma, joka koostuu julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelmasta, omaisuusvakuudellisten arvopapereiden osto-ohjelmasta, katettujen joukkolainojen osto-ohjelmasta ja yrityssektorin velkapapereiden osto-ohjelmasta.

Ohjelman tavoitteena on edistää EKP:n hintavakaustavoitteen saavuttamista ja estää hitaan inflaation kautta pitkittymistä. 8. joulukuuta 2016 EKP:n neuvosto päätti jatkaa osto-ohjelmaa ainakin joulukuuhun 2017 loppuun saakka ja tarvittaessa pitemmällekin, kunnes EKP:n neuvosto katsoo inflaatiovauhdin palautuvan kestävästi tavoitteen mukaiseksi eli hieman alle 2 prosenttiin keskipitkällä aikavälillä.

Osto-ohjelman kuukausiostojen tahti oli aluksi keskimäärin 60 mrd. euroa (3/2015-3/2016), ja sen jälkeen kuukausiostoja nostettiin 80 mrd. euroon (4/2016 – 3/2017). Joulukuussa 2016 EKP:n neuvosto päätti, että huhtikuusta 2017 lähtien kuukausiostojen tahti tulee olemaan keskimäärin 60 mrd. euroa.

Suomen Pankki on mukana osto-ohjelmien toteuttamisessa. Suomen Pankin tekemien ostojen määrät käyvät ilmi sen taseesta. Kaikkien osto-ohjelmien ostomäärät viikoittain ja kuukausittain julkistetaan EKP:n verkkosivuilla. Eurojärjestelmän rahapoliittisista syistä hallussaan pitämien arvopapereiden määrä oli heinäkuun lopussa 2 119 miljardia euroa (tilanne 28.7.2017). Tästä julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelman osuus oli 1 659 miljardia euroa.

Suomen Pankilla oli 28.7.2017 taseessaan julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelmassa ostettuja valtion velkakirjoja 22,8 miljardilla eurolla. Rahapoliittista syistä hallussa pidettävien arvopapereiden määrä lisääntyi vuoden 2016 aikana 13,7 mrd. eurolla. Suomen Pankin osalta osto-ohjelmassa ostettavat arvopaperit ovat suurimmaksi osaksi Suomen valtion joukkovelkakirjoja.

Rahapolitiikan toteuttaminen sekä rahoitusjärjestelmän vakauden ja toimivuuden turvaaminen ovat keskuspankin ydintehtäviä, joista voi aiheutua tappioita. Suomen Pankin mukaan riskeihin varaudutaan huolehtimalla taseen vahvuudesta eli kartuttamalla varauksia ja pääomia sekä vähentämällä tarvittaessa rahoitusvarallisuuden riskejä. Suomen Pankki on lisännyt omia pääomiaan ja varauksiaan. Vuoden 2016 lopussa Suomen Pankin laajan oman pääoman määrä oli yhteensä 9,4 mrd. euroa. Tästä kanta- ja vararahaston osuus oli 2,6 mrd. euroa, varausten osuus (ilman eläkevarausta) 3,9 mrd. euroa ja arvonmuutostilien osuus 3,0 mrd. euroa. Suomen Pankin vuosikertomuksen mukaan varaukset ja pääoma riittävät kattamaan sijoitustoiminnasta aiheutuvat ja rahapoliittisten toimien tunnistetut riskit.

Edellä mainittujen riskien lisäksi Suomen Pankilla on eurojärjestelmän osana TARGET2-maksujärjestelmän keskusvastapuolena saatavia eurojärjestelmän sisällä. TARGET2 (*Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system*) on eurojärjestelmän omistama ja operoima maksujärjestelmä, jossa suuret euromääräiset maksut suoritetaan reaaliaikaisesti ja bruttomääräisinä. TARGET2-järjestelmän kautta toteutetaan myös eurojärjestelmän rahapolitiikan operaatiot, ja liikepankit sekä keskeiset maksu- ja selvitysjärjestelmät siirtävät katteensa sitä käyttäen. TARGET2-maksujärjestelmään liittyvät saamiset muodostavat riskin Suomen Pankille vain siinä tapauksessa, jos EKP olisi maksukyvytön.

On tärkeää huomioida, että EKP:n neuvoston päättämät toimenpiteet, mukaan lukien OMT-ohjelma ja laajennettu arvopapereiden osto-ohjelma, ovat sinänsä olleet omiaan vakauttamaan euroalueen rahoitusjärjestelmää sekä tukemaan talouskasvua ja siten

vähentäneet osaltaan tarvetta esimerkiksi EVM:n käytölle. Eurojärjestelmän kokonaisriskejä tulisikin arvioida myös tästä näkökulmasta.

Asiakirjat

EVM:n hyväksytty vuosikertomus 2016

ERVV:n vahvistettu tilinpäätös, johdon kertomus ja tilintarkastajan kertomus vuodelta 2016

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/KVR, finanssiasiantuntija Jouni Lehto, puh. 02955 30463
sähköposti muotoa etunimi.sukunimi@vm.fi

EUTORI-tunnus

EU/2017/0307

Liitteet**Viite**

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
